

WAARDERINGSCRITERIA

Sara Moens / Ine Calmeyn — Waardering wiskundige oude drukken — v1.0
WERKDOCUMENT — 2021-02-25

COLLECTIEKENMERKEN

Volledigheid

Voor de lokale auteurs bepalen we de volledigheid a.d.h.v. K. Hoogendoorn, *Bibliography of the Exact Sciences in the Low Countries from ca. 1470 to the Golden Age (1700)* (Brill: 2018). We bepalen voor elke auteur hoeveel edities van zijn werk theoretisch binnen het corpus vallen en hoeveel hiervan effectief aanwezig zijn in het corpus. Dit resulteert in een uitspraak over de volledigheid van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Voor de internationale auteurs bekijken we of er voor voldoende auteurs een betrouwbare bibliografie (per werk of per editie) bestaat om ook voor deze groep de volledigheid te analyseren.

Door: Vlaamse Erfgoedbibliotheken

Resultaat: eindrapport

Zeldzaamheid

De zeldzaamheid van elke editie bepalen we a.d.h.v. USTC. Dit is zeker geen perfecte databank, zo blijkt uit onze resultaten (ontbrekende edities, ontbrekende exemplaren enz.). We behouden toch deze werkwijze om op z'n minst toch een grootorde van het aantal overgeleverde exemplaren te kennen.

Voor de lokale auteurs zetten we hier ook de edities vermeld in K. Hoogendoorn, *Bibliography of the Exact Sciences in the Low Countries from ca. 1470 to the Golden Age (1700)* (Brill: 2018) naast. Helaas neemt Hoogendoorn vaak zijn toevlucht tot 'etc.' en levert dit meestal niet veel concreets op.

We hanteren de volgende categorieën: uniek exemplaar, 2-10 exemplaren, 11-50 exemplaren, > 50 exemplaren. Dit resulteert in een uitspraak over de zeldzaamheid van de gehele collectie wiskundige oude drukken op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: Vlaamse Erfgoedbibliotheken

Resultaat: [Invulformulier Overzicht Collectie](#) + eindrapport

Complementariteit

De complementariteit tussen de deelnemende erfgoedbibliotheken bepalen we door te kijken hoeveel edities bij verschillende partners bewaard worden (dubbels, trippels enz.). Hoe minder dubbels, trippels, enz., hoe hoger de complementariteit.

Voor de lokale auteurs kijken we a.d.h.v. K. Hoogendoorn, *Bibliography of the Exact Sciences in the Low Countries from ca. 1470 to the Golden Age (1700)* (Brill: 2018) ook naar de werken die ontbreken in ons

corpus. Is hier een exemplaar van aanwezig in Vlaanderen of enkel buiten Vlaanderen (op basis van USTC en Hoogendoorn)? Welke werken zouden de collectie wiskundige oude drukken in Vlaanderen kunnen versterken?

Voor de internationale auteurs bekijken we of er voor voldoende auteurs een betrouwbare bibliografie (per werk of per editie) bestaat om ook voor deze groep de complementariteit te analyseren.

Dit resulteert in een uitspraak over de complementariteit van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: Vlaamse Erfgoedbibliotheken

Resultaat: invulformulier Overzicht Collectie + eindrapport

Conditie

De conditie bepalen we a.d.h.v. het model dat KU Leuven Bibliotheken voor schaderegistratie ontwikkelde. Dit model vertrekt van tien schadebeelden (o.b.v. UPLA), gecombineerd in 5 categorieën, en registreert enkel ernstige schade. Wat de tien schadebeelden precies inhouden, vind je in de aparte toelichting. Vlaamse Erfgoedbibliotheken vzw ontwikkelde bovendien een spreadsheet om deze gegevens in te verzamelen, opgesplitst voor internationale auteurs en lokale auteurs.

Per exemplaar gaat elke erfgoedbibliotheek voor haar deel van de collectie na welke schadebeelden aanwezig zijn. Een werk in perfecte staat krijgt 5/5 – per categorie waarvoor ernstige schade wordt geregistreerd gaat er 1 punt af. Een werk van 0/5 vertoont dus voor elke categorie ernstige schade. We analyseren tot slot hoe vaak elke schadecategorie voorkomt.

Dit resulteert in een uitspraak over de conditie van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een kwantitatieve schaal van 0/5 tot 5/5 (a.d.h.v. het gemiddelde).

Door: elke erfgoedbibliotheek afzonderlijk; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: invulformulier Conditie (per instelling + overkoepelend) + eindrapport

Herkomst

We bekijken per exemplaar of de herkomst bekend is. Bij een gekende herkomst duiden we het belang van deze herkomst kort. Ontleent het exemplaar haar belang deels aan zijn provenance? We geven tot slot aan hoe we hiervan op de hoogte zijn: gegevens in het eigen informatiebeheersysteem, bezitsannotaties in het exemplaar, de aanwezigheid van één of meerdere ex-libris, o.b.v. verkoopscatalogi enz.

Dit resulteert in een uitspraak over de herkomst van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: elke erfgoedbibliotheek afzonderlijk; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: invulformulier Waarderen (per instelling + overkoepelend) + eindrapport

Digitale toegankelijkheid

Toegankelijkheid beperken we tot digitale toegankelijkheid. Per editie bekijken we of er een digitale kopie beschikbaar is. Dit kan een digitalisering zijn door een van de deelnemende instellingen, op Google Books of via USTC.

Dit resulteert in een uitspraak over de digitale toegankelijkheid van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag (<20% digitaal beschikbaar) - eerder laag (20-50% digitaal beschikbaar) - eerder hoog (50-80% digitaal beschikbaar) - hoog (>80% digitaal beschikbaar).

Als tijdens de waarderingssessie nog niet gedigitaliseerde exemplaren bijzonder interessant blijken te zijn, leggen we hiervan een lijst aan. In de mate van het mogelijke worden deze werken versneld gedigitaliseerd, zodat ze digitaal beschikbaar zijn voor de waarderingssessie met de belanghebbenden én de online tentoonstelling op Flandrica.be.

Door: Vlaamse Erfgoedbibliotheken, met hulp van de erfgoedbibliotheken (eigen digitalisering)

Resultaat: **Invulformulier Overzicht Collectie** + eindrapport

Effectief gebruik

Het effectieve gebruik kan a.d.h.v. verschillende parameters geanalyseerd worden: uitleengegevens in het eigen informatiebeheersysteem per werk, online views van de gedigitaliseerde werken, views op Google Books enz. Elke deelnemende instelling bepaalt voor zichzelf welke manier haalbaar is.

Dit resulteert in een uitspraak over het effectieve gebruik van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog- hoog.

Door: elke erfgoedbibliotheek afzonderlijk; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **Invulformulier Waarderen** (per instelling + overkoepelend) + eindrapport

ERFGOEDKENMERKEN

Historische waarde

Algemeen-historische waarde

Hier gaat het over de waarde van de werken voor de geschiedenis van de wiskunde (brede gedefinieerd). Hoe belangrijk is deze auteur/dit werk voor de ontwikkeling van de wiskunde geweest? Hier is de input van de belanghebbenden zeer belangrijk, maar ook de collectiebeheerders en experts hebben hier een rol te spelen.

Per exemplaar bekijken we de volgende vragen:

- Is het een eerste editie?
- Is het door de Vlaamse overheid officieel erkend als topstuk? Ja-nee
- Hoe belangrijk is dit exemplaar geweest voor de geschiedenis van de wiskunde?

Per editie bekijken de experts de volgende vragen:

- Gaat het om een werk dat als ijkpunt in de geschiedenis van de wiskunde beschouwd kan worden?

Dit resulteert in een uitspraak over de algemeen-historische waarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: experts, belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Waarderen** (per instelling + overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Boekhistorische waarde

Vanuit zijn expertise over de vormelijke kenmerken van oude drukken (typografie, papier) verwacht dr. Goran Proot voor de periode 1570-1620 weinig evolutie vast te stellen. De productie voor de markt was immers erg behoudsgezend en tijdens 1570-1620 vonden er geen opmerkelijke innovaties plaats.

Per exemplaar bekijken we de volgende vragen:

- Beschikt het werk over annotaties? Nee – ja, enkele – ja, meerdere doorheen het werk
- Verhogen de annotaties het belang van het exemplaar en zo ja, waarom? (Vb. door een belangrijke wiskundige)
- Beschikt het exemplaar over een eigentijdse boekband? Ja-nee-onbekend
- Komen er tabellen voor in het werk? Ja-nee

We analyseren ook de geografische spreiding van de edities binnen het corpus.

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de boekhistorische waarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders, Vlaamse Erfgoedbibliotheken (geografische spreiding + overkoepelende analyse)

Resultaat: **invulformulier Waarderen** (per instelling + overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Kunsthistorische-artistieke waarde

We focussen op wetenschappelijke illustraties. Zeker voor werken over architectuur (auteurs Palladio, Serlio en Vredeman De Vries of trefwoord *fortificat**) ligt het belang van een editie sterk bij het aantal en de kwaliteit van de afbeeldingen.

Per exemplaar bekijken we de volgende vragen:

- Is het werk geïllustreerd? Nee - ja, enkel de voorpagina – ja, <10 – ja, >10
- Indien ja, welk soort afbeeldingen?
- Zijn er platen ingekleurd? Ja-nee
- Vormen de afbeeldingen een essentieel onderdeel van het werk? Verhogen de afbeeldingen de wetenschappelijke kwaliteit van de editie?
- Bevat het exemplaar mooie of opmerkelijke afbeeldingen (subjectief) en zo ja, op welke pagina?

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de kunsthistorische-artistieke waarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Waarderen** (per instelling + overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Gebruikswaarde

Onderzoekswaarde

De onderzoekswaarde peilt naar het belang van de collectie als een bron voor onderzoek, zowel voor de geschiedenis van de wiskunde als voor boekgeschiedenis, kunstgeschiedenis, taal ...

We bekijken voor de collectie lokale auteurs en de collectie internationale auteurs:

- Voor welke type studie leent de collectie zich in het bijzonder (longue durée, mentaliteitsgeschiedenis, discoursanalyse, kwantitatieve analyse ...)?
- Vanuit welke disciplines is er interesse in de collectie?
- Welke onderzoekers/onderzoeksgroepen maken gebruik van de collectie als bron van informatie?

We bekijken ook het ontwikkelpotentieel:

- Welke onderzoekers/onderzoeksgroepen zouden in de toekomst meer betrokken kunnen worden bij de collectie, waardoor het onderzoek naar de collectie gestimuleerd zou worden?
- Welke metadata zouden in het licht van de onderzoeksnoden nuttige verrijkingen zijn in de toekomst?

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de onderzoekswaarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Collectiebrede Criteria** (overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Educatieve waarde

De educatieve waarde peilt naar de mate waarin er interesse bestaat om de collectie als didactisch materiaal te gebruiken.

We bekijken voor de collectie lokale auteurs en de collectie internationale auteurs:

- Raadplegen lesgevers de collectie op zoek naar relevant lesmateriaal en/of gebruiken ze items (in origineel of kopie, al dan niet digitaal) uit de collectie als lesmateriaal? Zo ja, voor welke disciplines/vakken (geschiedenis, paleografie, boekgeschiedenis, kunstwetenschappen, restauratie ...)?
- Bezoeken studenten in het kader van lessen of lesopdrachten de collectie? Zo ja, voor welke disciplines/vakken?

We bekijken ook het ontwikkelpotentieel:

- Welke opleidingen/lesgevers zouden in de toekomst meer betrokken kunnen worden bij de collectie, waardoor het didactische gebruik van de collectie gestimuleerd zou worden?

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de educatieve waarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Collectiebrede Criteria** (overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Presentatiewaarde

De presentatiewaarde peilt naar de mate waarin er interesse is om exemplaren uit de collectie tentoon te stellen.

Per exemplaar bekijken we de volgende vragen:

- Is het, voor zover bekend, ooit aangevraagd als bruikleen? Ja-nee
- Zo ja, hoe vaak en vanuit welke instellingen?
- Is het, voor zover bekend, opgenomen in een tentoonstellingscatalogus? Ja-nee

We bekijken ook het ontwikkelpotentieel:

- Welke musea zouden in de toekomst gesensibiliseerd kunnen worden rond de collectie, waardoor de exemplaren misschien vaker tentoongesteld zouden worden?

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de presentatiewaarde van de collectie wiskundige oude drukken van lokale auteurs én de collectie wiskundige oude drukken van internationale auteurs op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Waarderen** (per instelling + overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

Sociale waarde

De sociale waarde drukt het belang uit dat de collectie vandaag de dag voor verschillende maatschappelijke actoren (organisaties, gemeenschappen, regio's ...) heeft. Ze ontlene vaak hun identiteit deels aan het erfgoed in de collectie. Het gaat met andere woorden over een subjectieve beleving en houdt niet noodzakelijk effectief gebruik of een grondige kennis van de collectie in.

We bekijken voor de gehele collectie:

- Valt deze collectie binnen een zwaartepunt/kennisdomein van het collectiebeleid? Ja-nee
- Bestaat er merchandising van de erfgoedbibliotheek op basis van items, beelden ... uit de collectie? Ja-nee
- Van welke actoren zou de geschiedenis niet kunnen geschreven worden zonder (een deel van) deze collectie? Hoe invloedrijk zijn deze actoren in de samenleving vandaag de dag?
- Welke maatschappelijke actoren zouden hun verontwaardiging uiten indien (een deel van) de collectie zou verdwijnen door een calamiteit of een bewuste keuze? Hoe invloedrijk zijn deze actoren in de samenleving vandaag de dag?

Ook onder de belanghebbenden peilen we naar dit criterium.

Dit resulteert in een uitspraak over de sociale waarde van de collectie als geheel op een schaal van laag-eerder laag-eerder hoog-hoog.

Door: belanghebbenden, collectiebeheerders; Vlaamse Erfgoedbibliotheken maakt de overkoepelende analyse

Resultaat: **invulformulier Collectiebrede Criteria** (overkoepelend) + (nog te bepalen hoe resultaat belanghebbenden waardering eruit zal zien)

OVERZICHT FORMULIEREN

- Invulformulier Overzicht Collectie
- Invulformulier Waarderen
- Invulformulier Conditie
- Invulformulier Collectiebrede Criteria
- Spreadsheet Conditie : Toelichting bij de 10 schadebeelden

TIPS

Leg de werken op voorhand klaar.

Het is het eenvoudigst als de drie spreadsheets tegelijkertijd openstaan. Dit betekent dat er best drie laptops/pc's aanwezig zijn. Het is ook handig als er bij de opstartsessie een projectiescherm aanwezig is om samen de spreadsheets te overlopen.

Het is aangeraden om naast de collectiebeheerder uit het projectteam ook andere collega's bij het waarderen te betrekken, in het bijzonder een expert oude drukken en/of een expert behoud en beheer.

Het is nuttig om dit overzicht van de criteria en de toelichting bij de 10 schadebeelden in geprinte versie bij de hand te hebben tijdens het waarderen.

De collectiebrede criteria waarderen we gezamenlijk in een aparte sessie.

NA HET WAARDEREN

Wie de waardering van haar/zijn collectie heeft afgerond, bezorgt de [invulformulier Conditie](#) en de [invulformulier Waarderen](#) zo snel mogelijk aan Vlaamse Erfgoedbibliotheken, zodat we aan de overkoepelende analyse kan beginnen.

Indien je bij het waardering van de collectie foutjes heb ontdekt in de [invulformulier Overzicht Collectie](#), dan breng je eveneens Vlaamse Erfgoedbibliotheken zo snel mogelijk op de hoogte.